

УДК 327 (4+497.17) «20»

DOI: 10.26693/ahpsxxi2022.04.072

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ПІВНІЧНОЇ МАКЕДОНІЇ: ВИКЛИКИ XXI ст.

Дмитро Кравченко,

e-mail: DK_DK@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8772-9982>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна, 04119, м. Київ, вул. Ілленка, 36/1

У статті увага зосереджена на дослідженні та аналізі міжнародної ситуації, що складалася навколо Республіки Македонія на її шляху до вступу до Європейського Союзу. Показано, як процес визнання Республіки Македонія Європейським Союзом ускладнювався внаслідок суперечностей між країнами-членами ЄС та Республікою Македонія. А саме суперечки з Грецією щодо назви держави, громадянства та елементів державної символіки Республіки Македонія, що розпочались на початку 1990-х рр., призвели до накладання Грецією вето на переговорний процес вступу Республіки Македонія до ЄС та НАТО, яке блокувало переговорний процес з 2008 по 2018 рр. А також історико-лінгвістичні протиріччя з Болгарією та її відмова затвердити переговорну структуру Європейського Союзу щодо Північної Македонії 17 листопада 2020 р., що тривала до липня 2022 року. Звертається увага, що події на європейському рівні вплинули на і без того повільний процес вступу країни до Європейського Союзу. 2019 рік став роком європейських виборів, включаючи вибори до Європейського парламенту, призначення та реструктуризацію Європейської комісії, а також затягнуту проблему Brexit. А обговорення та прийняття вимог Франції щодо нової, складнішої методології вступу до ЄС відклало процес розгляду питання вступу до цієї організації нових членів ще на два роки. Офіційні переговори про вступ до ЄС з Північною Македонією, що розпочались 19 липня 2022 року є важливим фактором, що посилює безпеку та оборону Балкан, забезпечує стабільність регіону, відкриває нові перспективи для держави та громадян Північної Македонії.

Ключові слова: Північна Македонія, Європейський Союз, Преспанська угода, Рамкова позиція, македонська мова, Греція, Болгарія, Франція

Постановка проблеми. Осмислення євроінтеграційних процесів, пошук оптимальних шляхів їх розвитку потребують детального вивчення та аналізу. Об'єктивний аналіз набутого досвіду євроінтеграції є важливим для вирішення актуальних проблем сучасності, для входження до європейського простору нових його членів, зокрема і України.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Проблемою євроінтеграції Балкан займаються міжнародники-експерти, історики, політологи, економісти, соціологи. Акцентуючи увагу на академічні дослідження останніх років, слід звернутись до наукового доробку Ф. Бібера¹, який розглядає проблеми європеїзації регіону; дослідженням сучасних процесів на Балканах в контексті зближення з

¹ Bieber, F. (2018). *Building Impossible States? State-Building Strategies and EU Membership in the Western Balkans. EU conditionality for the Western Balkans*. London: Routledge; Bieber, F. (2018). Patterns of competitive authoritarianism in the Western Balkans. *Journal of East European Politics*, 34(3), 337-354.

Європейським Союзом, в т.ч. і Північної Македонії, займаються зарубіжні науковці А. Врачич², С. Суботиц³, Д. Мандич⁴, А. Гаич⁵ тощо.

Серед українських вчених проблемам євроінтеграції Північної Македонії приділяють увагу: К. Вітман⁶ (грецько-македонські етнополітичні взаємовідносини), М. Габінет⁷ (стан та перспективи євроінтеграції Північної Македонії), О. Скрипник⁸ (особливості процесу інтеграції Албанії до ЄС, що інтегрується разом з Північною Македонією), Ю. Майстренко⁹ (політичні трансформації на Балканах) та ряд інших.

Мета дослідження. Вивчення та аналіз специфічних умов входження Північної Македонії до Європейського Союзу.

Методи та прийоми дослідження. Для реалізації мети дослідження було обрано такі методи: системно-історичний, аналіз, синтез, які дають можливість розглянути та проаналізувати ключові аспекти даної тематики.

Виклад основного матеріалу. Угода про стабілізацію та асоціацію (SAA) між Республікою Північна Македонія та Європейським Союзом набула чинності в квітні 2004 року, хоча процес інтеграції до структур ЄС було започатковано ще у 90-х роках ХХ століття. Лише у березні 2020 р. Рада Європейського Союзу прийняла висновок про відкриття переговорів про вступ Республіки Північна Македонія. Хоча і без визначення дати першої міжурядової конференції. Це стало можливим завдяки підписанню двосторонньої Преспанської угоди між Грецією та Македонією у 2018 р., згідно з якою Республіка Македонія змінила свою конституційну назву на Республіку Північна Македонія, тоді як ключовими досягненнями для македонської сторони було визнання офіційної мови країни як «македонської», яка також використовується громадянами країни. Преспанську угоду також підписав представник ООН як «свідок» події, що відбулася. ЄС і НАТО заявивши, що це є зразковим для зміцнення миру та стабільності у всьому регіоні.

Проте лише через два роки після задоволення вимоги Франції про нову і більш складну систему вступу до організації (збільшення контролю за реформами в країнах-кандидатах), розпочався переговорний процес між Північною Македонією та ЄС. Попередньо переговори між даними представниками проводилися за розділами, яких загалом більше 30. Єврокомісія запропонувала об'єднати їх у шість

² Vracic, A. (2018, May). The Way Back: Brain Drain and Prosperity in the Western Balkans. *ECFR Report*. Retrieved from

https://ecfr.eu/publication/the_way_back_brain_drain_and_prosperity_in_the_western_balkans/
³ CEP: Subotic Strahinja (2018, November). Zapadni Balkan iz perspective Bregzita. Retrieved from

<https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2018/12/Zapadni-Balkan-i-Bregzit.pdf>.
⁴ Mandić, D. (2017). Anatomy of a Refugee Wave: Forced Migration on the Balkan Route as Two Processes. *Europe Now Journal*, 5. Retrieved from

<https://www.europenowjournal.org/2017/01/04/anatomy-of-a-refugee-wave-forced-migration-on-the-balkan-route-as-two-processes/>
⁵ Гаїїћ, А.С. (2018). Евроатлантске Интеграције, Србија И Западни Балкан После «Брегзита»: Геополитичке Околности. *Политика националне безбедности*, 14 (1), 123-139. Retrieved from

https://www.ips.ac.rs/wp-content/uploads/2018/06/pnb1_2018-8.pdf
⁶ Вітман, К.М. (2019). Назва «Республіка Північна Македонія» як результат етнополітичного компромісу з Грецією. *Актуальні проблеми політики*, 63, 111-124.

⁷ Габінет, М.Ю. (2020). Сучасний стан та перспективи інтеграції Республіки Північна Македонія до ЄС. *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія: «Міжнародні відносини»*, 5, 58-67. Retrieved from <https://eprints.ou.edu.ua/8263/1/7.pdf>

⁸ Скрипник, О. (2021). Особливості процесу інтеграції Республіки Албанія до ЄС. *Європейські історичні студії*, 18, 63-77. Retrieved from

<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13923/1/8%20Skrypnyk.pdf>
⁹ Майстренко, Ю. (2017). Регіон Західні Балкани: зовнішні чинники та особливості політичних трансформацій. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Соціологія і політичні науки*, 2 (29), 92-99. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Maistrenko_Yuliia/Rehion_Zakhidni_Balkany_zovnishni_chynnyky_ta_osoblyvosti_politychnykh_transformatsii.pdf

кластерів (наприклад, внутрішній ринок чи закордонні справи). Цікавим є те, що перший кластер включатиме верховенство права, функціонування демократії, боротьбу з корупцією. З нього починатимуть і завершуватимуть переговори про вступ бажаного представника. Відкриття інших кластерів буде залежати від прогресу реформ, які зміцнюють верховенство права. Водночас самі критерії, яким треба відповідати, аби стати членом ЄС, жодним чином не змінюються¹⁰.

У жовтні 2019 р. уряд Болгарії засіданням Ради ЄС прийняв Рамкову позицію, підтвержену Декларацією його Асамблеї. Згідно з якою Болгарія поставила Північній Македонії умови, які впливали з Договору про дружбу, добросусідські відносини та співробітництво між Республікою Македонія та Республікою Болгарія (2017 р.). Серед основних вимог акцент робився на мовному моменті¹¹.

Болгарські державні діячі дотримуються позиції, що політика Північної Македонії ґрунтується на комуністичних історичних та мовних догмах, прийнятих ще ASNOM (The Anti-fascist Assembly for the National Liberation of Macedonia)¹² і радять ЄС під час переговорного процесу про вступ не застосовувати термін «македонська мова», а натомість вживати термін «офіційна мова Республіки Північна Македонія», і цим самим підтверджують свою позицію невизнання македонської мови як окремої від болгарської, що сприймається Північною Македонією як прямий наступ на національну ідентичність та мову¹³.

У жовтні 2019 р. Болгарія представила «Рамкову позицію», в якій підтримувала рекомендацію Європейської комісії розпочати передвступні переговори як з Республікою Північна Македонія, так і з Албанією, хоча і з застереженням недопущення інтеграції Північної Македонії у разі легітимізації антиболгарської ідеології¹⁴. У вересні 2020 року Болгарія надсилає до Ради Європейського Союзу пояснювальний меморандум, що містить рамкову позицію щодо приєднання Північної Македонії до Союзу при умові, що Скоп'є має суворо дотримуватися принципів і цінностей ЄС та угоди про добросусідство 2017 р. Болгарія висловила неприпустимим зі свого боку блокування Спільної болгарсько-північномакедонської комісії з питань освіти та історії, призупинення всіх болгарських інвестицій у країні та переслідування політиків, які відкрито розкривають правду про спільне минуле двох країн¹⁵.

Проте вже в листопаді 2020 р. Болгарія відмовилася затвердити переговорну структуру Європейського Союзу про членство Північної Македонії в ЄС через розбіжності з приводу історії та мови¹⁶.

¹⁰ Єврокомісія розробила нову процедуру вступу країн до ЄС. Retrieved from <https://tsn.ua/svit/evrokomisiya-rozrobila-novu-proceduru-vstupu-krayin-do-yes-vona-bilsh-suvora-ale-z-dodatkovimi-bonusami-1486941.html>

¹¹ Tongue-tied: Bulgaria's language gripe blocks North Macedonia's EU path. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/bulgaria-north-macedonia-eu-accession-talks-language-dispute/>

¹² Ковачев: Никој не сака да го земе Делчев, тој е на Македонија, тој е на Бугарија. Retrieved from <https://www.mkd.mk/makedonija/politika/kovachev-nikoj-ne-saka-da-i-go-zeme-delchev-toj-e-na-makedonija-toj-e-i-na>

¹³ Tongue-tied: Bulgaria's language gripe blocks North Macedonia's EU path. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/bulgaria-north-macedonia-eu-accession-talks-language-dispute/>

¹⁴ Рамкова позиција односно разширяване на ес и процеса на стабилизиране и асоциране: Република Северна Македонија и Албанија. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20191011040255/https://www.gov.bg/bg/prestentar/novini/ramkova-pozitsia>

¹⁵ Bulgaria sends memorandum to the Council on North Macedonia. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20201211212152/https://bnr.bg/en/post/101342245/bulgaria-sends-memorandum-to-the-council-on-north-macedonia>

¹⁶ Der Spiegel: Bulgaria Misuses Its Right of Veto for Nationalistic Purposes Retrieved from <https://www.novinite.com/articles/206604/Der+Spiegel%3A+Bulgaria+Misuses+Its+Right+of+Vet+o+for+Nationalistic+Purposes>

Вето не схвалювалось болгарською елітою¹⁷ та міжнародними спостерігачами¹⁸, але опитування болгарського населення показало, що 83,8% респондентів – проти вступу Північної Македонії до ЄС аж до вирішення історичних суперечностей, 10,2% – підтримують вступ, 5,9% – не визначились¹⁹.

Аналізуючи ситуацію, слід зазначити, що Рамкова декларація – це одностороння заява держави-члена (ДЧ), а не документ, прийнятий Радою Європейського Союзу. Однак це має реальні наслідки, оскільки для узгодження ключових питань щодо розширення необхідний консенсус усіх країн-членів, а Республіка Болгарія може фактично накласти вето на початок першої міжурядової конференції. Нова методологія розширення, нещодавно схвалена Радою, закликає всі сторони утримуватися від неправомірного використання невирішених питань у процесі вступу до ЄС, але не усуває можливості вето.

Позиція Болгарії щодо македонської мови та македонської ідентичності делегітимізує Преспанську угоду. Як власне й інтерпретація самої Болгарії Договору МК-ВГ, яка суттєво відхиляється від її фактичного змісту. Отже, ці два документи не можуть бути включені в рамки переговорів, оскільки вони є суперечливими в цьому відношенні.

Окрім того, потрібно, щоб структура переговорів уникала будь-яких суперечностей з *acquis* ЄС (правова система ЄС), оскільки, згідно із Ст. 4 Договору про ЄС: «Союз поважає рівність держав-членів перед Договорами, а також їх національну ідентичність, притаманну їхнім фундаментальним структурам, політичним та конституційним, включаючи регіональні та місцеве самоврядування»²⁰. Хоча процес вступу, безумовно, є процесом трансформації, який змінює нації, він не повинен сприйматися як процес зміни національної ідентичності.

Важливо, щоб переговорна структура зуміла захистити досягнення Преспанської угоди і не поставити під сумнів закритий процес посередництва в ООН. Отже, питання, що стосуються македонської ідентичності, мови та назви країни, не повинні знову порушуватися. Структура переговорів має чітко посилатися на македонську мову та використовувати коротку назву країни – Північна Македонія.

Можливий тиск ЄС на македонську сторону щодо «швидкого компромісу» не дасть результатів, оскільки простір для подальших поступок, пов'язаних з національною ідентичністю, значно зменшився і фактично його практично немає. Навпаки, тиск буде контрпродуктивним для стабільності країни та регіону, а отже, тим самим буде проти власних інтересів ЄС.

Президент Північної Македонії Стево Пендаровський вважає, що «якщо ціна, яку ми повинні заплатити, полягає в тому, щоб сказати, що ми не македонці і мова, якою я говорю, не є македонською, то нам не потрібен ЄС», і тим самим чітко підкреслив позицію Македонії.

Проте Міністр закордонних справ Болгарії Теодора Генчовська 13 квітня 2022 р. заявила, що Софія продовжить блокувати початок переговорів Скоп'є про вступ до ЄС, поки не отримає «конституційні гарантії» щодо прав етнічних

¹⁷ Bulgarian intellectuals: Unacceptable to deny Macedonian nation, language; green-light talks immediately. Retrieved from

<https://web.archive.org/web/20201205141957/https://english.republika.mk/news/balkans/bulgarian-intellectuals-unacceptable-to-deny-macedonian-nation-language-green-light-talks-immediately/>

¹⁸ Bulgaria asks EU to stop 'fake' Macedonian identity. URL: <https://www.dw.com/en/bulgaria-asks-eu-to-stop-fake-macedonian-identity/a-55020781>

¹⁹ 83,8% от българите са против Македония в ЕС. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20201109043515/https://fakti.bg/bulgaria/525516-838-ot-balgarite-sa-protiv-makedonia-v-es>

²⁰ Офіційний сайт Європейського Союзу. Консолідована редакція Договору про Європейський Союз. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016M004>

болгарських меншин у Північній Македонії. Болгарське вето вже поставило під загрозу довіру до ЄС на Західних Балканах.

2019 рік був роком, коли Республіка Північна Македонія очікувала довготривалого позитивного рішення щодо початку переговорів про вступ до Європейського Союзу.

Договір про добросусідські відносини з Болгарією, укладений протягом п'яти років, визнавав «спільну історію» між двома країнами. Угоду також оцінили як припинення нестабільних відносин і заклали основу для зобов'язань Болгарії підтримувати вступ Північної Македонії в ЄС і НАТО. Також Преспанська угода була високо оцінена країнами-членами та інституцією ЄС. Європейська Комісія оцінила значні досягнення Північної Македонії у сфері верховенства права, ухвалених реформах за останні два роки.

Проте події на європейському рівні вплинули на і без того повільний процес вступу країни до Європейського Союзу. 2019 рік став роком європейських виборів, включаючи вибори до Європейського парламенту, призначення та реструктуризацію Європейської комісії, а також затягнуту проблему Brexit. Ці події мали особливий вплив на справу Північної Македонії з точки зору затримки рішення Ради щодо початку переговорів про вступ, зміни уряду в Греції та з огляду на пропозиції щодо нового складу Європейської комісії.

Відтягування початку переговорного процесу щодо вступу Північної Македонії до ЄС, посилило існуючі в країні внутрішні розколи та зіграло на руку опозиційним силам, які ставлять під сумнів зусилля реформаторів регіону в цілому з огляду на вступ до Європейського Союзу. Так, прем'єр-міністр Албанії Еді Рама вже висловлює бажання продовжити заявку на членство Албанії окремо від сусідньої Північної Македонії, яка продовжує стикатися з болгарським вето.

Кардинальні зміни сталися в червні 2022 року. В останні дні головування Франції в Раді Європейського Союзу президент Емануель Макрон вніс термінову пропозицію щодо вирішення суперечок між двома країнами. З перемінним успіхом, не одразу, після бурхливих дискусій парламент Болгарії 24 червня 2022 р. ухвалив рішення щодо зняття вето. Населення Північної Македонії запропоновану Макроном угоду та схвалену Болгарією сприйняло як неприйнятну для себе і зустріла протестами. Проте уряд Північної Македонії підтримав пропозицію і 16 липня 2022 року вона була схвалена асамблеєю Північної Македонії.

В угоді пропонується внести поправки до конституції Північної Македонії, щоб визнати болгарську меншину, а решта питань обговорюватимуться між Скоп'є та Софією. Французька пропозиція не вимагає від Болгарії визнання македонської мови. Натомість Болгарія дозволить своєму західнобалканському сусідові розпочати переговори про членство у ЄС²¹.

17 липня 2022 року глави МЗС Болгарії та Північної Македонії підписали другий протокол Договору про добросусідство і дружбу, що є умовою для затвердження Болгарією Рамок переговорів щодо Північної Македонії (відповідно до рішення національних зборів Болгарії від 24 червня 2022 р.). Саме цей Протокол стане частиною переговорної програми Скоп'є щодо членства в ЄС і міститиме заходи щодо дискусійних історичних питань, навчальних програм з історії, мови та культури, «усунення мови ворожнечі»²².

18 липня 2022 р. Радою ЄС було ухвалено рішення розпочати переговори із Албанією та Північною Македонією щодо вступу до Європейського Союзу, а 19 липня 2022 р. – в Брюсселі відбулося офіційне відкриття переговорів за участі прем'єр-міністра Албанії Еді Рама та голови уряду Північної Македонії Дімітара Ковачевські²³.

²¹ ЄС погодився почати перемовини про вступ з Албанією та Північною Македонією. Retrieved from <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/07/18/7143444/>

²² Болгарія і Північна Македонія підписали протокол, який має розблокувати рух Скоп'є до ЄС. Retrieved from <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/07/17/7143353/>

²³ ЄС розпочав переговори про вступ з Албанією та Північною Македонією. Retrieved from <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/07/19/7143460/>

Висновки. Міжнародна ситуація, що складалася навколо Республіки Македонія на її шляху до вступу до Європейського Союзу була непростю. Процес визнання Республіки Македонія Європейським Союзом ускладнювався внаслідок суперечностей між країнами-членами ЄС та Республікою Македонія. Серед яких суперечки з Грецією щодо назви держави, громадянства та елементів державної символіки Республіки Македонія, що розпочались на початку 90-х рр. ХХ століття. Як наслідок призвели до накладання Грецією вето на переговорний процес вступу Республіки Македонія до ЄС та НАТО, яке блокувало переговорний процес з 2008 по 2018 рр. Історико-лінгвістичні протиріччя з Болгарією та відмова Болгарії затвердити переговорну структуру Європейського Союзу щодо Північної Македонії 17 листопада 2020 р., що тривала до липня 2022 року. Окрім того, безпосередньо події на європейському рівні, які також уповільнили даний процес. І позиція Франції щодо прийняття нових вимог методології вступу до ЄС.

Офіційні переговори про вступ до ЄС з Північною Македонією, що розпочались 19 липня 2022 року є важливим фактором, що посилює безпеку та оборону Балкан, забезпечує стабільність регіону, відкриває нові перспективи для держави та громадян Північної Македонії. Потрібні наполегливість і витримка. А з боку ЄС послідовна і зважена політика в цьому напрямку. Процес приєднання має здійснюватись без зважкань, відповідно до політичного порядку денного, з дотриманням обіцянок. Будь-яка затримка зробить Західні Балкани вразливими для зовнішнього впливу та підсилить нестабільність регіону, не кажучи вже про внутрішню нестабільність в країні. Важливою є позиція Болгарії на шляху євроінтеграції Північної Македонії.

REFERENCES

- Bieber, F.** (2018). *Building Impossible States? State-Building Strategies and EU Membership in the Western Balkans. EU conditionality for the Western Balkans. Edited by Florian Bieber.* London: Routledge. [in English].
- Bieber, F.** (2018). Patterns of competitive authoritarianism in the Western Balkans. *Journal of East European Politics*, 34(3), 337-354. [in English].
- Bolhariia i Pivnichna Makedoniia pidpysaly protokol, yakyi maie rozblokuvaty rukh Skopje do YeS. [Bulgaria and North Macedonia have signed a protocol that should unblock the movement of Skopje to Jes.]. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/17/7143353/> [in Ukrainian].
- Bulgaria asks EU to stop 'fake' Macedonian identity. Retrieved from <https://www.dw.com/en/bulgaria-asks-eu-to-stop-fake-macedonian-identity/a-55020781> [in English].
- Bulgaria sends memorandum to the Council on North Macedonia. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20201211212152/https://bnr.bg/en/post/101342245/bulgaria-sends-memorandum-to-the-council-on-north-macedonia> [in English].
- Bulgarian intellectuals: Unacceptable to deny Macedonian nation, language; green-light talks immediately. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20201205141957/https://english.republika.mk/news/balkans/bulgarian-intellectuals-unacceptable-to-deny-macedonian-nation-language-green-light-talks-immediately/> [in English].
- 83,8% ot b'lgarite sa protiv Makedoniya v ES. [83.8% of Bulgarians are against Macedonia in the EU.]. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20201109043515/https://fakti.bg/bulgaria/525516-838-ot-balgarite-sa-protiv-makedonia-v-es> [in Bulgarian].
- Der Spiegel: Bulgaria Misuses Its Right of Veto for Nationalistic Purposes Retrieved from <https://www.novinite.com/articles/206604/Der+Spiegel%3A+Bulgaria+Misuses+Its+Right+of+Veto+for+Nationalistic+Purposes> [in English].
- Gajiћ, A.S.** (2018). Evroatlantske Integratsije, Srbija I Zapadni Balkan Posle „Bregzita “: Geopolitichke Okolnosti. [Euro-Atlantic Integration, Serbia and the Western Balkans After «Brexite»: Geopolitical Circumstances.]. *Politika natsionalne bezbednosti*, 14 (1), 123-139. Retrieved from https://www.ips.ac.rs/wp-content/uploads/2018/06/pnb1_2018-8.pdf [in Serbian].

- Habinet, M.Yu.** (2020). Suchasnyi stan ta perspective intehratsii Respubliky Pivnichna Makedoniia do YeS. [The current state and perspective of the integration of the Republic of North Macedonia into the EU.]. *Naukovi zapysky studentiv ta aspirantiv. Seriia: «Mizhnarodni vidnosyny»*, 5, 58-67. Retrieved from <https://eprints.ou.edu.ua/8263/1/7.pdf> [in Ukrainian].
- Kovachev: Nikoj ne saka da go zeme Delchev, toj e na Makedonija, toj e i na Bugarija. [Kovachev: Nobody wants to take Delchev, he is in Macedonia, he is also in Bulgaria.]. Retrieved from <https://www.mkd.mk/makedonija/politika/kovachev-nikoj-ne-saka-da-i-go-zeme-delchev-toj-e-na-makedonija-toj-e-i-na> [in Macedonian]
- Maistrenko, Yu.** (2017). Rehion Zakhidni Balkany: zovnishni chynnyky ta osoblyvosti politychnykh transformatsii. [The Western Balkans region: external factors and features of political transformations]/ *Visnyk ONU im. I.I. Mechnykova. Sotsiolohtia i politychni nauky*, 2 (29), 92-99. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Maistrenko_Yuliiia/Rehion_Zakhidni_Balkany_zovnishni_chynnyky_ta_osoblyvosti_politychnykh_transformatsii.pdf? [in Ukrainian].
- Mandić, D.** (2017, January) Anatomy of a Refugee Wave: Forced Migration on the Balkan Route as Two Processes. *Europe Now Journal*. Retrieved from <https://www.europenowjournal.org/2017/01/04/anatomy-of-a-refugee-wave-forced-migration-on-the-balkan-route-as-two-processes/> [in English].
- Ofitsiinyi sait Yevropeiskoho Soiuzu. Konsolidovana redaktsiia Dohovoru pro Yevropeyskyi Soiuz. [Consolidated version of the Treaty on European Union]. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016M004> [in Ukrainian].
- Ramkova pozitsiya otosno razshiryavane na es i protsesa na stabilizirane i asotsiirane: Republika Severna Makedoniya i Albaniya. [Framework position on EU enlargement and the stabilization and association process: Republic of North Macedonia and Albania.]. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20191011040255/https://www.gov.bg/bg/prestentar/novini/ramkova-pozitsia> [in Bulgarian].
- Skrypnyk, O.** (2021). Osoblyvosti protsesu intehratsii Respubliky Albaniia do YeS. [Peculiarities of the process of integration of the Republic of Albania to the European Union]. *Yevropeyski istorychni studii*, 18, 63-77. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13923/1/8%20Skrypnyk.pdf> [in Ukrainian].
- Subotić Strahinja (2018, Novembar). Zapadni Balkan iz perspective Bregzita. CEP pogled. Retrieved from <https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2018/12/Zapadni-Balkan-i-Bregzit.pdf> [in Serbian].
- Tongue-tied: Bulgaria's language gripe blocks North Macedonia's EU path. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/bulgaria-north-macedonia-eu-accession-talks-language-dispute/> [in English].
- Vitman, K.M.** (2019). Nazva «Respublika Pivnichna Makedoniia» yak rezultat etnopolitychnoho kompromisu z Hretsiieiu. [The name «Republic of North Macedonia» as a result of an ethnopolitical compromise with Greece]. *Aktualni problemy polityky*, 63, 111-124. [in Ukrainian].
- Vracic, A.** (2018, May) The Way Back: Brain Drain and Prosperity in the Western Balkans. *ECFR Report*. Retrieved from https://ecfr.eu/publication/the_way_back_brain_drain_and_prosperity_in_the_western_balkans/ [in English].
- YeS pohodyvsia pochaty peremovyny pro vstup z Albaniieiu ta Pivnichnoi Makedoniieiu. [The EU is ready to start accession talks with Albania and North Macedonia]. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/18/7143444/> [in Ukrainian]
- YeS rozpochav perehovory pro vstup Albaniieiu ta Pivnichnoi Makedoniieiu. [The EU has started negotiations on the accession of Albania and North Macedonia]. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/19/7143460/> [in Ukrainian].
- Yevrokomisiia rozrobila novu protseduru vstupu krain do YeS. [The European Commission has developed a new procedure for the accession of countries to the EU]. Retrieved from <https://tsn.ua/svit/yevrokomisiya-rozrobila-novu-proceduru-vstupu-krayin-do-yes-vona-bilsh-suvora-ale-z-dodatkovimi-bonusami-1486941.html> [in Ukrainian].

Dmytro Kravchenko,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8772-9982>

European integration of North Macedonia: challenges of the 21st century

The article focuses on research and analysis of the international situation surrounding the Republic of Macedonia on its way to joining the European Union. It is shown how the process of recognition of the Republic of Macedonia by the European Union was complicated by the contradictions between the EU member states and the Republic of Macedonia. First, the disputes with Greece regarding the name of the state, citizenship and elements of the state symbols of the Republic of Macedonia, which began in the early 90s of the XX century, led to the imposition of a veto by Greece on the negotiation process of the Republic of Macedonia's accession to the EU and NATO, which blocked the negotiation process during 2008-2018. Second, historical and linguistic contradictions with Bulgaria and Bulgaria's refusal to approve the European Union's negotiating framework for North Macedonia on November 17, 2020, which lasted until July 2022. Attention is drawn to the fact that events at the European level affected the already slow process of the country's accession to the European Union. 2019 has been a year of European elections, including elections to the European Parliament, the appointment and restructuring of the European Commission, and the protracted issue of Brexit. And the discussion and acceptance of France's requirements regarding the new, more complex methodology for joining the EU delayed the process of considering the issue of new members joining the EU for another two years. It is emphasized that the official accession negotiations with North Macedonia, which began on July 19, 2022, are an important factor that strengthens the security and defence of the Balkans and ensures the stability of the region. After 17 years of waiting, negotiations have finally begun, opening new perspectives for the state and citizens of North Macedonia.

Keywords: North Macedonia, European Union, Prespa Agreement, Framework Position, Macedonian language, Greece, Bulgaria, France